

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 15. detsembril 2005¹

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas menetluses vaidlevad osapooled selle üle, kas teatud jahimaadel silmuspüünistega rebasejahi pidamise lubamine on kooskõlas nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (edaspidi „loodusdirektiiv“)².

2. Loodusdirektiiv keelab muu hulgas saarmaste (*Lutra lutra*) tahtliku surmamise ja püüdmise. Komisjon kardab, et lubatud püünistesse ei lange mitte üksnes rebased — nagu ette nähtud —, vaid ka saarmad.

II. Õiguslik raamistik

A. Loodusdirektiivi sätted

3. Loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punkt a sätestab:

„Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;

¹ — Algkeel: saksa.

² — EÜT L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102.

[...]

4. Loodusdirektiivi artikli 12 lõige 4 täiendab seda kaitset järgmiselt:

„Konventsiooniosalised võtavad asjakohaseid ja vajalikke õigus- ja haldusmeetmeid, et tagada II lisas loetletud looduslike loomaliikide erikaitse. Nende liikide puhul on eelkõige keelatud järgmine:

„Liikmesriigid kehtestavad süsteemi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise jälgimiseks. Kogutud teabe alusel teevad liikmesriigid täiendavat uurimistööd ja võtavad täiendavaid kaitsemeetmeid, millega tagatakse, et juhuslik püüdmine või tapmine ei avaldaks asjaomasele liigile olulist negatiivset mõju.”

a) igasugune tahtlik püüdmine ja pidamine ning tahtlik tapmine;

5. Saarmast on nimetatud loodusdirektiivi IV lisa punktis a, rebast seevastu mitte.

b) paljunemis- või puhkepaikade tahtlik kahjustamine ja hävitamine;

B. Berni konventsioon

6. Loodusdirektiivi artiklile 12 sarnaseid sätteid sisaldab ka Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse Berni konventsiooni³ artikkel 6:

c) looduslike loomaliikide tahtlik häirimine eriti paljunemise, poegade üleskasvatamise ja talvitumise ajal, niivõrd kui selline häirimine on käesoleva konventsiooni eesmärkide seisukohalt oluline;

[...]”⁴

3 — Avati allkirjastamiseks 19. septembril 1979, ETS nr 104, ühendus ratifitseeris selle nõukogu 3. detsembri 1981. aasta otsusega Euroopa flora ja fauna ning nende kasvu- ja elupaikade kaitse konventsiooni sõlmimise kohta (EÜT L 38, lk 1; ELT eriväljaanne 11/14, lk 282).

4 — Ainult inglisis- ja prantsuskeelne konventsioon on siduvad. Inglisekeelne versioon kasutab sõnade *absichtlich* ja *mutwillig* tähistamiseks mõistet *deliberate*, prantsuskeelne versioon mõistet *intentionelle*.

III. Asjaolud, kohtueelne menetlus ja poolte nõuded

7. Liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse eesmärgiks on silmuspüünistega rebastejahi pidamise lubamine. Kõne all on 10. jaanuari 2000. aasta luba ja 13. detsembri 2002. aasta luba Salamanca provintsi Aldeanueva de la Sierra kohaliku omavalitsuse territooriumil asuva jahimaa SA-10.328 kohta ja 24. mai 2001. aasta luba Ávila provintsi Mediana de la Voltoya kohaliku omavalitsuse territooriumil asuva jahimaa AV-10.198 kohta. Mõlemad provintsid on Castilla-Leóni regiooni osad.

8. Täpsemalt näevad load ette üksnes rebaste jahi. Püüniste silmus takistab lõksu langenud looma kägistamise. Püüniseid tuleb kontrollida iga päev, eelistatavalt hommikul vara.

9. Mediana de la Voltoya jahimaa AV-10.198 kohta 24. mail 2001 antud luba kehtis 3. maist 15. juunini 2001.

10. Aldeanueva de la Sierra jahimaa SA-10.328 kohta oli juba 10. jaanuari 2000. aasta loas lisaks ette nähtud, et kui püünisesse langevad ka teised loomad peale rebaste, siis

tuleb nad viivitamatult vabaks lasta. Püüniseid võis üles seada või ümber paigutada ainult *Agente Forestal*'i⁵ juuresolekul. 13. detsembri 2002. aasta luba muutis eelnimetatud luba ning sisaldas täiendavaid tingimusi. Selle kohaselt tohtisid püüniseid üles seada või ümber paigutada üksnes niinimetatud jahijuhatajad (*guarda de caza*)⁶. Kaldaaladel ei olnud lubatud püüniseid üles seada. Jahiametkonda tuli püüniste asukohast teavitada 10 päeva jooksul pärast loa väljastamist.

11. Komisjoni teavitati neist lubadest kaebuste kaudu ning komisjon nõudis 19. aprillil 2001. aasta ning 21. detsembri 2001. aasta kirjadega Hispaania valitsuselt seisukoha esitamist. 3. aprillil 2003 järgnes põhjendatud arvamuse esitamine.

12. Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul:

- tuvastada, et kuna Castilla-Leóni ametiasutused lubasid kasutada silmuspüüniseid erinevatel erajahimaadel, siis on Hispaania Kuningriik rikkunud nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimes-

5 — Tegemist näib olevat riigiametnikuga.

6 — Jahijuhatajate puhul tundub olevat tegemist jahivaldkonnas kvalifitseeritud eraisikutega, kes tagavad jahiohutuse.

tiku kaitse kohta artikli 12 lõike 1 ja VI lisa sätetest tulenevaid kohustusi;

- mõista kohtukulud välja Hispaania Kuningriigilt.

13. Hispaania Kuningriik palub Euroopa Kohtul:

- jätta hagi läbi vaatamata hagi eseme ebatäpsuse, tõendite puudumise ja väidetavate kohustuste rikkumiste ebapiisava täpsustamise tõttu;

- teise võimalusena jätta hagi rahuldamata;

- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

15. Esiteks vaidlustab Hispaania valitsus selle, et hagi hõlmab 24. mai 2001. aasta luba Ávila provintsi Medianana de la Volta kohaliku omavalitsuse territooriumil asuva jahimaa AV-10.198 kohta ja 13. detsembri 2002. aasta luba Salamanca provintsi Aldeanueva de la Sierra kohaliku omavalitsuse territooriumil asuva jahimaa SA-10.328 kohta. Pädevad asutused tühistasid esimese loa juba 29. mail 2001. Teist luba mainiti esimest korda alles põhjendatud arvamuses.

16. Mis puudutab 24. mai 2001 aasta luba, siis ei ole oluline, et ta tühistati juba 29. mail 2001 — komisjon väidab, et ta ei olnud sellest asjaolust teadlik. Nimelt kaotas luba vastavalt selle punktis 7 sätestatud tähtajale kehtivuse hiljemalt 15. juunil 2001.

IV. Hinnang

A. Vastuvõetavus

14. Hispaania valitsus esitab mitu hagi vastuvõetavust vaidlustavat väidet.

17. Vastavalt EÜ artiklile 226 võib komisjon anda asja Euroopa Kohtusse, kui asjasepuutuv riik ei järgi põhjendatud arvamust komisjoni seatud tähtaja jooksul. 24. mai 2001. aasta luba kaotas õiguspärasuse aga juba pikka aega enne põhjendatud arvamuse esitamist 3. aprillil 2003. Seega ei saanud Hispaania võtta ka meetmeid, et järgida selle

loa osas põhjendatud arvamust. Järelikult on hagi selles osas vastuvõetamatu.⁷

18. Seoses 13. detsembri 2002. aasta loaga väidab komisjon hagi küll kõigepealt, et luba nimetati põhjendatud arvamuses vaid näitena, kuid seab selle siiski hagi eseme osaks. Ta põhjendab seda asjaoluga, et nimetatud luba ainult pikendab 10. jaanuari 2000. aasta luba.

19. Komisjon tugineb siinkohal õigesti kohutpraktikale, mille kohaselt võib ta liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi vaidlustada pärast põhjendatud arvamuse saatmist ilmenud asjaolusid tingimusel, et need on oma olemuselt samad ja puudutavad sama käitumist kui põhjendatud arvamuses esitatud asjaolud.⁸ Vastuvõetamatu on liikmesriigi

poolt kohtueelses menetluses vaidlustatud meetmete muutmise abil menetluse jätkuv venitamine. 13. detsembri 2002. aasta luba küll muudab ning täiendab püünistega jahipidamise tingimusi kõnealusel jahimaal, kuid ei lõpeta seda.

20. Kuigi komisjoni hagiavalduses esitatud väited selle loa kohta on vastuolulised, näitavad nad ilmselgelt, et komisjon kaasab loa hagi esemesse. Kuna luba mainiti ka varaseimal võimalikul ajal, s.o põhjendatud arvamuses, siis ei tohiks see etteheide Hispaaniale üllatusena tulla.

21. Hispaania valitsus alahindab komisjoni kaalutusõigust liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses, väites oma vasturepliigis, et komisjon ei saa liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse esemeks seada üksikuid lube, ilma et vastustataks sellele loale kohaldatavat ülevõtvat siseriiklikku õigust. Asutamislepingu järelevalve teostajana võib komisjon paluda tuvastada liikmesriigi kohustuse rikkumist, mis seisnes konkreetsel juhul direktiiviga ette nähtud tulemuse saavutamata jätmises.⁹

7 — Vt 27. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-525/03: komisjon vs. Itaalia (EKL 2005, lk I-9405, punkt 12 jj). Selles kohtuasjas ei järgi Euroopa Kohus kohtujurist Jacobsi 2. juuni 2005. aasta ettepanekut (vt ettepaneku punkt 28 jj ning 24. joonealuses märkuses esitatud viiteid), milles kohtujurist pidas tuginedes eriti 10. märtsi 1987. aasta otsusele kohtuasjas 199/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 1039, punkt 7 jj) hagi vastuvõetavaks. Viimati nimetatud otsuses tunnustas Euroopa Kohus hoolimata rikkumise lõppemisest erandina hagi vastuvõetavust, sest asjassepuutuv liikmesriik jäi oma õiguslikule seisukohale kindlaks. Selliseid juhtumeid on siiski parem käsitleda liikmesriigi praktikale viitamise abil, millele saab komisjon tugineda ka lõpetatud rikkumiste puhul (vt 26. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-494/01: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2005, lk I-3331, punkt 32). Hoolimata mõnest sellekohasest viitest suulise menetluse ajal, ei väida komisjon, et selline praktika esineb.

8 — 22. märtsi 1983. aasta otsus kohtuasjas 42/82: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 1983, lk 1013, punkt 20) ja 4. veebruari 1988. aasta otsus kohtuasjas 113/86: komisjon vs. Itaalia (EKL 1988, lk 607, punkt 11). Seadusandlike meetmete osas vt ka 17. novembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-105/91: komisjon vs. Kreeka (EKL 1992, lk I-5871, punkt 13) ja 1. detsembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 45/64: komisjon vs. Itaalia (EKL 1965, lk 1126, 1137 jj).

9 — 9. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-365/97: komisjon vs. Itaalia (San Rocco) (EKL 1999, lk I-7773, punkt 60).

22. Järgmiseks kaebab Hispaania valitsus selle peale, et komisjon tegi kohtueelses menetluses etteheiteid Hispaania õiguse kooskõla kohta loodusdirektiiviga seoses muude loomaliikide kui saarma ohustamisega ja taldrikraudadega jahipidamise osas, kuid kitsendas siis hagi saarma ohustamisele silmuspüünistega jahipidamise lubamise tõttu. Need vastuväited ei sea siiski hagi vastuvõetavust kahtluse alla. Kohtueelse menetluse ja hagi kooskõla nõue ei välista vaidluse eseme kitsendamise võimalust.¹⁰

23. Kõnealuste lubadega seoses esitatud väidete kogumi ning ebajärjekindlalt esitatud etteheidete põhjal järeldab Hispaania valitsus siiski, et kohtueelses menetluses tervikuna oli sisulisi puudusi. Vaidluse eseme määramise asemel märgukirjas kasutas komisjon kohtueelset menetlust hagi eseme järkjärguliseks kindlaksmääramiseks.

24. Selle etteheitega eirab Hispaania valitsus siiski kohtueelse menetluse funktsiooni ja toimimisviisi vastavalt EÜ artiklile 226. Vastab tõele, et nõue esitada seisukoht —

märgukiri — peab piiritlema õigusvaidluse eseme.¹¹ Põhjendatud arvamuses peab komisjon täpselt määratlema märgukirjas üldisemal kujul juba esitatud etteheited, mis tal on asjaomase liikmesriigi suhtes ka pärast EÜ artikli 226 esimese lõigu alusel esitatud liikmesriigi seisukohaga tutvumist.¹² Nagu juba selgitatud, ei välista see ei vaidluse eseme kitsendamist ega ka laiendamist hili-semate meetmetega, mis on sisuliselt seotud märgukirjas vaidlustatutega. Pigem on kohtueelse menetluse keskne ülesanne täpsustada etteheiteid, mis olid menetluse alguses veel suhteliselt üldise iseloomuga ning kind-laks määrata need punktid, mida ei pea edaspidi käsitlema.

25. Järgmiseks väidab Hispaania valitsus, et hagiavaldus ei vasta Euroopa Kohtu kodu-korra artikli 44 lõike 1 punkti c nõuetele. Sellega peab ta eeldatavasti silmas Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 1 punkti c, mille kohaselt tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest.¹³ Need viited peavad olema piisavalt selged ja täpsed, võimaldamaks kostjal enda kaitseks valmistuda ning Euroopa Kohtul hagiaval-

10 — 16. septembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-279/94: komisjon vs. Itaalia (EKL 1997, lk I-4743, punkt 25); 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-139/00: komisjon vs. Hispaania (EKL 2002, lk I-6407, punkt 19) ja 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-433/03: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2005, lk I-6985, punkt 28).

11 — 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-230/99: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2001, lk I-1169, punkt 31).

12 — 24. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-350/02: komisjon vs. Madalmaad (EKL 2004, lk I-6213, punkt 21).

13 — Samasugune säte on Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktis c ning Hispaania valitsus viitab antud kontekstis Esimese Astme Kohtu praktikale.

duse üle otsustada. Sellest tuleneb, et põhilised faktilised ja õiguslikud asjaolud, millele hagiavaldus toetub, peavad ühtselt ja arusaadavalt järelduma hagiavalduse tekstist endast.¹⁴

26. Käesolevas asjas vastab hagiavaldus nendele nõuetele. Komisjon teeb etteheite kolme täpselt kirjeldatud loa osas, kuna need rikuvad tema arvates saarma ohustamise tõttu loodusdirektiivi artikli 12 lõiget 1 ja VI lisa.

27. Lõpetuseks väidab Hispaania valitsus, et hagi on vastuvõetamatu õigusliku aluse puudumise tõttu. See etteheide oleks põhjendatud juhul, kui komisjon ei viitaks ühelegi ühenduse õiguse rikkumisele. Käesolevas asjas väidab komisjon siiski, et Hispaania on rikkunud loodusdirektiivi artikli 12 lõiget 1 ja VI lisa ehk ühenduse õiguse sätteid. Tegelikult vaidlustab Hispaania valitsus hagi põhjenduse. See ei ole aga hagi vastuvõetavuse, vaid hagi põhjendatuse küsimus. Järelikult tuleb ka see etteheide tagasi lükata.

28. Kokkuvõttes tuleb järeldada, et hagi on vastuvõetamatu osas, milles vaidlustatakse Ávila provintsi Mediana de la Voltoya kohaliku omavalitsuse territooriumil asuvat jahimaad AV-10.198 puudutavat 24. mai 2001. aasta luba. Ülejäänud osas on hagi vastuvõetav.

B. Põhjendus

29. Seega tuleb uurida, kas silmuspüünistega rebasejahi pidamise lubamine Salamanca provintsi Aldeanueva de la Sierra kohaliku omavalitsuse territooriumil asuval jahimaal SA-10.328 rikub loodusdirektiivi artikli 12 lõiget 1 ja VI lisa.

1. Loodusdirektiivi VI lisa

30. Loodusdirektiivi VI lisa sisaldab keelatud meetodite, püüdmis- ja tapmisvahendite ning transpordivahendite loetelu. Imetajate osas nimetab punkti a kümnes taane tööpõhimõtte või kasutamistingimuste tõttu keelatud püüniseid.

31. Loetletud viisid ja vahendid ei ole siiski täielikult keelatud, vaid on keelatud üksnes loodusdirektiivi artiklis 15 sätestatud juhtu-

¹⁴ — 9. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-178/00: Itaalia vs. komisjon (EKL 2003, lk I-303, punkt 6).

del. See on loodusdirektiivi ainus säte, mis viitab VI lisale. Säte keelab kõikide keelatud vahendite, iseäranis VI lisas nimetatute kasutamise direktiivi V lisa punktis a nimetatud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel [mõiste „tapmine” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „surmamine”] ning ka direktiivi IV lisa punktis a loetletud liikide võtmisel, püüdmisel või surmamisega artikli 16 kohaste erandite kohaldamise korral. Isegi neil juhtudel ei või keelatud vahendeid kasutada ainult siis, kui nad võivad põhjustada nende liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid.

riigid peavad artikli 12 lõike 1 punkti a kohaselt keelama kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või surmamise viisid.

32. Vaidluse esemeks olev luba puudutab rebast, keda ei ole mainitud ei loodusdirektiivi IV lisa punktis a ega V lisas. Järelikult ei kohaldu keelatud jahipidamisvahendite keeld. Seega ei saa ka tuvastada loodusdirektiivi VI lisa rikkumist.

2. Loodusdirektiivi artikli 12 lõige 1

33. Seega tuleb uurida, kas luba rikub loodusdirektiivi artikli 12 lõiget 1. Selle kohaselt on liikmesriigid kohustatud kehtestama IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteemi nende levilal. Liikmes-

34. Seoses artikli 12 lõike 1 punkti a kohaldamisalaga tuleb selgitada, et selles kasutatud tahtluse mõiste viitab nii kaitsealuste loomade püüdmisele kui ka surmamisele. See on küll vastuolus prantsuskeelse versiooniga, mis kasutades mõistet *intentionnelle* ainsuses viitab ainult surmamisele, kuid tuleneb teistest keeleversioonidest, milles direktiiv vastu võeti. Hispaania, saksa, kreeka ja portugali keeles viitab sõna „tahtlik” kahtlemata mõlemale tegevusele. Inglise, hollandi ja taani keeles võib tahtlus olla seotud kas ainult püüdmisega või mõlema tegevusega. Üksnes itaaliakeelset versiooni võiks tõlgendada sarnaselt prantsuskeelsega, kuid siiski on ka itaalia keeles võimalik seostada tahtlus mõlema tegevusega. Lisaks on loodusdirektiivi ja linnudirektiiviga¹⁵ ühenduse õigu-

15 — Nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, lk 1; ELT eriväljaanne 15/01, lk 98).

sesse üle võetud¹⁶ Berni konventsiooniga kooskõlas tahtluse grammatiline seostamine mõlema tegevusega.

35. Seega tuleb uurida, kas luba on kooskõlas loodusdirektiivi artikli 12 lõikes 1 nõutud range kaitse süsteemiga, mis peaks keelama saarma tahtliku püüdmise ja tahtliku surmamise.

a) Saarma „tahtlik“ kahjustamine

36. Luba oleks loodusdirektiivi artikli 12 lõikega 1 vastuolus juba siis, kui loa rakendamisel leiaks aset ükskõik milline tahtlik¹⁷ saarma kahjustamine.

37. Saksa karistusõiguses eeldaks tahtlus, et kaitstud loomade surmamine või püük oleks

tegevuse *eesmärk*. Samasse suunda viitavad ka prantsuskeelne sõna *intentionelle* ja ingliskeelne *deliberate*. Need kaks keeleversiooni on käesolevas asjas tõlgendamisel eriti olulised, sest Berni konventsioon kattub selles osas direktiiviga. Prantsuskeelne *intentionelle* vastab sõnale *intention*, mis tähistab Prantsuse karistusõiguses tahtluse mõistet.¹⁸ Prantsuse õiguses eeldab tahtlus nii teo toimepanemisest teadlikkust kui ka toimepanemise tahtlust. Seevastu *Eventualvorsatz* — *dolus eventualis* ehk *dol eventual* (kaudne tahtlus), teadlikust teo toimepanemisest ning selle tagajärgede mõõnmist —, mida ei võrdsustata tahtlusega, kui seaduses ei ole seda sõnaselgelt ette nähtud.¹⁹ Inglisekeelset sõna *deliberate* ei sisustata õiguskeeles samamoodi. Saksakeelsele sõnale *Vorsatz* vastab inglise keeles mõiste *intention*. Sellest hoolimata viitab ka sõna *deliberate* teadlikuse ja tahtluse elementidele.

38. Sellise — eelkõige karistusõiguslikust mõistekasutusest lähtuva — loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti a sõnastuse tõlgendamise kohaselt peaksid toimingud olema keelatud üksnes siis, kui nad viiakse läbi olles teadlik kaitsealuste liikide kahjustamisest ja seda tahtes. Praktiliselt hoiaksid need keelud

16 — Teatis Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse konventsiooni kohta (1997–1998) (artikli 9 lõige 2) (esitanud Euroopa Komisjon), SEK(2001) 515 (lõplik). Vt ka nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 19. oktoobri 1987. aasta resolutsioon Euroopa Ühenduse keskkonnaalase poliitika ja tegevusprogrammi jätkamise ja rakendamise kohta (1987–1992), EÜT C 328, punkt 5.1.6. 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-75/01: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2000, lk I-1585, punkt 57) ei takista selle konventsiooni arvessevõtmist, kuna Euroopa Kohus tuvastas üksnes, et selle konventsiooni ülevõtmine ei kujuta endast loodusdirektiivi ülevõtmist, kuna direktiivi ulatus on konventsioonist laiem.

17 — Mõiste „tahtlus“ ei ole oluline üksnes loodusdirektiivi IV lisa punkti a alusel kaitsealuste loomade suhtes artikli 12 lõike 1 alapunktides a–c sätestatud keelatud tegevuste seisukohast. Selle kõrval nõuab ka linnudirektiivi artikkel 5 seoses Euroopas looduslikult pesitsevate lindudega tahtliku tapmise või püüdmise (punkt a) või nende lindude tahtliku häirimise või nende pesitsemis- ja poegade kasvatamise ajal, keelamist, niivõrd kui võrd see häirimine mõjutab oluliselt linnudirektiivi eesmärgi (punkt d), samuti nende pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamise ning pesade eemaldamise (punkt b) keelamist.

18 — Vt prantsuse *Code pénal*'i artikli 121-3 esimene lõige.

19 — Vt prantsuse *Code pénal*'i artikli 121-3 teine lõige. Selles reguleeritud teiste isikute teadlik ohustamine on kodifitseeritud kaudse tahtlusena.

ära üksnes vähesed otseselt kaitsealuste loomaliikide vastu suunatud tegevused, näiteks jahi, loomade kui kahjuritite vastu võitlemise või loomapiinamise.

39. Teisalt kõneleb Berni konventsiooni alalise komitee 9. juuni 1989. aasta resolutsioon 1/89²⁰ selle poolt, et mõisteid *intentionelle/deliberate* võib selle konventsiooni mõttes teatud tingimustel käsitleda ka laiemalt. Berni konventsiooni artikli 6 punkti b kohaste paljunemis- ja puhkepaikade puhul tuleb neid mõisteid mõista selliselt, et nad hõlmavad ka tegevusi, mille eesmärk ei ole paljunemis- ja puhkepaiku kahjustada, vaid mille puhul on teada, et tegevus viib tõenäoliselt selliste kahjude tekkimiseni.

40. Süstemaatilisel võttes tuleb arvestada, et loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 kohast range kaitse süsteemi täiendab loodusdirektiivi artikli 12 lõige 4 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta,²¹ eriti selle artikkel 5.

20 — Ligipäätav Euroopa Nõukogu koduleheküljel: <http://www.coe.int>.

21 — ELT L 143, lk 56; ELT eriväljaanne 15/08, lk 357.

41. Loodusdirektiivi artikli 12 lõige 4 näeb ette, et liikmesriigid jälgivad kaitsealuste loomaliikide isendite juhuslikku püüdmist või tapmist ning võtavad vajadusel täiendavaid kaitsemeetmeid.²²

42. Direktiivi 2004/35 artikli 5 kohaselt tuleb vältida kaitsealustele liikidele tekkida võivat kahju, millel on kõnealuste liikide soodsa kaitsestaatuse saavutamise või säilitamise seisukohast märgatav kahjulik mõju. Järelikult peab üldiselt olema tegu sündmustega, mis puudutavad suurt osa isenditest. See kohustus kehtib põhimõtteliselt ametialastele tegevustele tahtluse või hooletuse korral või teatud — enamasti tööstuslike — tegevuste puhul isegi neist hoolimata.

43. Euroopa Kohus on käsitlenud tahtluse mõistet loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 raames liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses seoses kaitsealuse merikilpkonnaga *Caretta caretta*.²³ See rangelt kaitstav liik kasutab paljunemiseks vaid üksikuid Vahemere randu. Olulisemad rannad asuvad

22 — Selliste kaitsemeetmete ebatüüpiliseks näiteks ühenduses on nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 812/2004, millega sätestatakse meetmed vaalaliste juhusliku püügi kohta püügiirikonadades, ja muudetakse määrust (EÜ) nr 88/98 (ELT L 150, lk 1; ELT eriväljaanne 04/07, lk 91). Selle õigusakti pidi kehtestama ühendus, kuna tal on kalanduse valdkonnas ainupädevus.

23 — 30. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-103/00: komisjon vs. Kreeka (*Caretta caretta*) (EKL 2002, lk I-1147). Vt ka 17. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 412/85: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1987, lk 3503, punkt 14 jj): maa tahtlik kasutamine, nt põllumajanduses, ei välista lindude tahtlikku surmamist või püüdmist, nende pesade või munade tahtlikku hävitamist või kahjustamist või lindude tahtlikku häirimist linnudirektiivi artikli 5 mõttes.

Laganase lahes Zákyntose saare juures Kreekas. Nende randade kasutamist kilpkonnade paljunemisel kahjustavad mopeedidega liiklemine rannas, lamamistoolide ja päikesevarjude kasutamine, samuti ebaseaduslike ehitiste püstitamine ning vesijalgraste ja väikeste paatidega sõitmine selles piirkonnas. Kõik need tegevused keelati seetõttu keelusiltidega.

44. Kuna komisjon tegi saare külastamisel kindlaks, et selline häirimine toimub suures ulatuses, esitas ta hagi, tuvastamaks, et Kreeka on rikkunud loodusdirektiivi artikli 12 lõiget 1.

45. Kohtujurist Léger lähtus selles kohtuasjas tehtud ettepanekus asjaolust, et mopeedide kasutamine, lamamistoolide ja päikesevarjude ülespanemine ning ebaseaduslike ehitiste püstitamine oli tahtlik ning võis kõnealust loomaliiki häirida ajal, mil seda oleks ühenduse õiguse kohaselt pidanud eriliselt kaitsma.²⁴ Seega võttis ta arvesse isikute tahtlust eelkõige nende vastava käitumise, mitte aga loomade kahjustamise osas.

46. See lähenemisviis ei ole siiski veenev. Tahtluse mõiste loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktides a ja b on seotud kaitsealustele loomaliikidele põhjustatava keelatud kahjuga. Säte kaotaks igasuguse mõtte, kui kahju tekitamiseks piisaks tegevusest, millel on teistsugune eesmärk. Lisaks kaotaksid ka loodusdirektiivi artikli 12 lõike 4 ja direktiivi 2004/35 artikli 5 kohased täiendavad kaitsesätted suures osas oma praktilise toime, kui oleks keelatud juba *iga* loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktidega a ja b hõlmatud kahjustamine, juhul kui see on põhjustatud tahtliku käitumisega.

47. Eespool viidatud kohtuotsuse aluseks oli teistsugune tahtluse käsitlus. Kuna rannal sõideti mopeediga ning seal pandi üles lamamistool *hoolimata* keelusiltidest, siis luges Euroopa Kohus selle merikilpkonnade tahtlikuks häirimiseks nende paljunemisajal loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktide a ja b mõttes.²⁵

48. Seda hinnangut võib mõista sel viisil, et tahtlus on olemas juba siis, kui tegutseja oleks olukorra asjaolude alusel pidanud teadma, et tema käitumine ohustab kaitstavaid liike. Sel juhul oleks juba üksnes

24 — 25. oktoobri 2001. aasta ettepanek kohtuasjas C-103/00: komisjon vs. Kreeka (*Caretta caretta*) (EKL 2002, lk I-1147, punkt 57).

25 — Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Caretta caretta*, punkt 36.

hooletuse puhul tegemist tahtlikkusega loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 mõttes.

nende liikide kahjustamist möönda suure hulga teiste tegevuste puhul, ei saa pidada „rangeks”.

49. Siiski ei saa eeldada, et Euroopa Kohus oleks tahtluse mõistet soovinud sedavõrd laiendada, et tahtlus eksisteeriks sõltumata tegutseva isiku tahtest. Kõigis kolmes uuritud keeleversioonis sisaldab tahtluse mõiste nimelt tugevat tahteelementi. Seetõttu tuleb asjaolusid mõista selliselt, et mopeedi- ja paadikasutajate teadmist kilpkonnade kahjustamisest võis hoiatussiltide tõttu eeldada. Sellest teadmist saab omakorda järeldada, et nad vähemalt mõõnsid kaitsealustele kilpkonnadele tekkida võiva kahju saabumist. Tahtluse olemasolu kriteeriumiks on seega asjaolu, kas kaitsealusele loomaliigile tekkida võib kahju oli teada ning sellise tagajärje saabumist mööndi sellest hoolimata.

50. Tahtluse mõiste edasine kitsendamine selle karistusõigusliku tähenduseni läheks vastuollu „range kaitse süsteemiga”, mida tuleb loodusdirektiivi artikli 12 lõikes 1 sätestatud keeldude kaudu järgida. Kaitse süsteemi, mis keelab ühenduse huvidega hõlmatud liikide surmamise, püüdmise või häirimise ainult mõne, otseselt nendele liikidele suunatud tegevuse puhul, kuid lubab

51. Erinevalt kohtujurist Léger välja pakutud tõlgendusest ei too Euroopa Kohtu tõlgendus endaga kaasa ka loodusdirektiivi artikli 12 lõike 4 ja direktiivi 2004/35 kõrvaletõrjumist.

52. Loodusdirektiivi artikli 12 lõige 4 hõlmab tahtluse mõiste sellise tõlgendamise korral juhtumeid, mil ei möönda kaitsealustele liikidele tekitatavat ohtu. Vajalikud kaitsemeetmed võivad eelkõige seisneda vastava ohu teadvustamises selgituste või hoiatuste kaudu.

53. Mis puudutab aga direktiivi 2004/35, siis on selle artiklis 5 ette nähtud ennetav kaitse kahjustuste eest sätestatud kitsamalt, kuid nõutavate subjektiivsete elementide osas tunduvalt laiemalt. Vältida tuleb üksnes liikide soodsa kaitsestaatuse saavutamise või säilitamise seisukohast märgatavat kahjulikku mõju, samas kui artikli 12 lõike 1 keelud kehtivad ka kahjustuste suhtes, millel on vähem intensiivsed mõjud, sest nad puudutavad vaid üksikuid isendeid. Direktiivi 2004/35 kohaste ennetavate meetmete võtmise kohustus kehtib siiski põhimõtteli-

selt ka hooletu käitumise puhul, ning teatud — enamasti tööstuslike — tegevuste puhul isegi hoolimata tahtluse või hooletuse olemasolust. Tõlgendus, mille Euroopa Kohus on andnud tahtluse mõistele, väldib seega lünga tekkimist loodusdirektiivi artikli 12 kohase üksikisendi kaitse ja direktiivi 2004/35 kohase populatsioonide kaitse vahel, kuid jätab direktiivile 2004/35 siiski oma kohaldamisala.

54. Järelikult tuleb eeldada kaitsealuse liigi tahtlikku kahjustamist, kui kahjustus on sellise tegevuse tagajärg, mille puhul tegutsesja teadis kaitstavate loomade ohustamisest ning mõõnis sellise tagajärje saabumist.

55. Selle tahtluse mõiste juurde kuuluvad ka komisjoni väited. Komisjoni arvates ei saa keelatud vahenditega jahipidamist piirkonnas, kus on kindlaks tehtud saarma esinemine, pidada kaitsealuse liigi tahtmatuks jahiks. Rebasele viitamine on puhas formaalsus.

56. Komisjon rajab oma väited seega objektiivsele riskile, mis on seotud keelatud jahipidamisviiside kasutamisega. Sellest tule-

neb kaudselt, et mõõndakse kaitsealuste loomaliikide ohustamist. Sellise järelduse tegemine on siiski võimalik vaid siis, kui jahimehed teadsid, et selle liigi isendeid leidub selle konkreetse jahipidamisviisi kasutamisel.

57. Käesoleval juhul ei ole aga siiski piisavaid pidepunkte väitmaks, et jahimehed olid püüniste ülesseadmisel saarma ohustamisest teadlikud. Kui üldiselt oli teada, et Zákyntose rannad on ühed vähestest merikilpkonnade *Caretta caretta* haudealadest Vahe mere ääres, siis käesoleva kohtuasja pooled ei ole ikka veel jõudnud ühisele seisukohale selles osas, kas saarmas kõnealusel jahimaal üldse esineb. Veel haldusmenetluse ajal mainis komisjon saarmast kui üksnes üht kahjustatavat liiki ning tõi esile hoopis Ibeeria ilvest (*Lynx pardinus*). Seega ei saa tõendite puudumisel eeldada, et jahimehed teadsid saarma esinemisest nende piirkonnas ning seega tema ohustamisest.

58. Lisaks olid Zákyntose randa paigaldatud keelusildid, mis kõnealuse käitumise selgelt keelasid. Seevastu oli käesoleval juhul püüniste ülesseadmine lausa lubatud. See tõttu lähtusid jahimehed sellest, et nad ei riku õigusnorme.

59. Järelikult ei saa saarma võimalikku kahjustamist püünistega jahipidamise tõttu pidada tahtlikuks.

62. Järelikult ei saa liikmesriigid piirduda üldiste, loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 sõnastust järgivate keeldude kehtestamisega. Pigem peavad nad teatud juhtudel vastu võtma ja rakendama erilisi reegleid, kaitsemaks kaitsealuseid liike teatud aladel, kui need alad on liigi säilimiseks olulise tähtsusega ja kui liik on eriti ohustatud.²⁸

b) Nõuded loale

60. Siiski on küsitav, kas riiklik luba on loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 kohase range kaitse süsteemiga kooskõlas juba siis, kui lubatud tegevused ei ole tingimata vastulus punktides a–d sätestatud selgesõnaliste keeldudega.

63. Komisjon ei nõua küll käesoleval juhul saarma kaitseks sellise piirkondliku kaitseregulatsiooni vastuvõtmist või rakendamist, kuid ta vaidlustab püünistega jahipidamise lubamise.

61. Ka selles osas sisaldab otsus merikilpkonnade *Caretta caretta* asjas väärtuslikke pidepunkte. Selle otsuse kohaselt rikkus Kreeka loodusdirektiivi artiklit 12 ka sellega, et Zákyntose randadel rakendatud kaitsemeetmed ei olnud piisavad, tagamaks kilpkonnade tõhusat kaitset paljunemisperioodil.²⁶ Lisaks mõisteti Kreeka süüdi selles, et ta ei rakendanud olemasolevaid kilpkonnade kaitseks mõeldud õigusakte alaliste rikkumiste korral tõhusalt.²⁷

64. Kui aga liikmesriigid võivad isegi olla kohustatud kaitsealuste liikide jaoks aktiivselt teatud erilisi piirkondlikke kaitseregulatsioone vastu võtma või kohaldama, siis seega peavad nad oma loa andmise menetluse käigus esmalt arvestama sellega, et meetmed, mille kasutamiseks luba antakse, ei kahjustaks kaitsealuseid loomaliike.

65. Loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 kahjustusi ennetava kohaldamise juures ei ole

26 — Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Caretta caretta*, punkt 27 jj.

27 — Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Caretta caretta*, punkt 39.

28 — Euroopa Kohus käsitleb seda eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuasja *Caretta caretta* tõlgendust kohtuasjas C-518/04: komisjon vs. Kreeka (*Vipera schweizeri*), teade avaldatud ELT 2005 C 57, lk 15.

oluline, kas tegutsevad isikud kahjustavad kaitsealuseid loomi tahtlikult. Otsustav on see, kas pädevad ametiasutused peavad lähtuma sellest, et tegevus, milleks luba anti, võib põhjustada loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 kohaselt keelatud kahju. Kui see on nii, siis võib kõnealuse loa välja anda üksnes kooskõlas loodusdirektiivi artiklis 16 sätestatud eranditega. Vastasel korral rikuksid pädevad ametiasutused kaudselt loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 keelde.

66. See pädevate ametiasutuste kohustus ei eelda tahtluse olemasolu karistusõiguslikus mõttes. Tahtluse subjektiivset elementi ei saa ametiasutusele kohaldada. Eelkõige peavad ametiasutused kasutama parimaid teaduslikke andmeid.²⁹ Teatud juhtudel võib olla vajalik täiendava teabe saamine, rakendamaks üldisi teadmisi vastavale konkreetsele juhtumile.

67. Seega tuleb uurida, kas Hispaania ametiasutused võisid püünistega jahipidamise

lubamisel täiendavaid selgitusmeetmeid kasutamata lähtuda sellest, et saarmast ei kahjustata.

68. Selle küsimuse hindamisel tuleb arvesse võtta Euroopa Kohtule esitatud kogu materjali. Hispaania valitsus väidab küll esimest korda selgelt oma vasturepliigis, et Aldeanueva de la Sierra jahimaa SA-10.328 kaardil märgitud ojad olid sageli kuivad, kuid siin ei ole tegemist uue tõendiga, mille hilist esitamist peaks Euroopa Kohtu kodukorra artikli 42 lõike 1 kohaselt põhjendada. Hispaania valitsus väitis juba vastuses esimesele märgukirjale, et saarma esinemine on maastiku iseloomu tõttu ebatüüpiline. Seda väidet kinnitab ka veekogu kuivamine. Lisaks sellele mainis komisjon kõnealuseid ojasid esimest korda alles vastuses.

69. Mis puudutab väljaandeid, mis Hispaania valitsus esitas koos vasturepliigiga ning komisjon pärast kirjaliku menetluse lõppu, siis ei ole nende puhul tegemist otseses tähenduses tõenditega. Tegemist on ainult viidetega üldteada asjaoludele, mis peaksid toetama poolte seisukohti.

29 — Vt 17. jaanuari 1991. aasta otsus kohtuasjas C-157/89: komisjon vs. Itaalia (jahiajad) (EKL 1991, lk I-57, punkt 15); 19. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-3/96: komisjon vs. Madalmaad (IBA nimekirj) (EKL 1998, lk I-3031, punkt 69 jj) ja 9. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-79/03: komisjon vs. Hispaania (püügiarvud) (EKL I-11619, punkt 41).

70. Nende tõendite kontrollimise järel jäävaid kahtlusi tuleb tõlgendada komisjoni kahjuks, sest liikmesriigi kohustuste rikku-mise menetluses on ühenduse õiguse rikku-mise tõendamine komisjoni ülesanne.³⁰

Need ojad paistavad kuuluvat Quilamasest läänes asuvate veekoguvõrkude koosseisu, kus on tõendatud saarma esinemine.³² Hispaania valitsus väidab komisjoni seisuko-hale siiski õigustatult vastu, et need ojad kuivavad regulaarselt ära. Selles osas nähtub esitatud uuringutest, et saarmad võivad küll kasutada ainult perioodiliselt veega täidetud ojasid, kuid üldiselt nad seda ei tee.³³

71. Pooled vaidlevad selle üle, kas jahimaal SA-10.328 saarmast esineb. Komisjon tugi-neb Hispaania ametiasutuste poolt esitatud andmelehele Hispaania piirkonna Quilamas esitamiseks Natura 2000 võrgustiku koos-seisu. Selle kohaselt esineb kõnealusel piir-konnas saarmas. Quilamase pindala on üle 10 000 hektari suurune. Jahimaa asub küll piirkonna vahetus läheduses loodes, kuid suurem osa voolavast veest Quilamasel, näiteks Arroyo de las Quilamas näib voolavat kagusse. Selle vooluveekogu ja jahimaa vahel asuvad mäed, mille kõrguste vahe on mitu-sada meetrit.³¹ Seetõttu on ebatõenäoline, et selle veekoguvõrgu populatsiooni saarmad jahimaal käivad.

72. Komisjon viitab siiski ka asjaolule, et jahimaad läbib Mína oja ning et Zarzosa ja Media ojad voolavad jahimaa läheduses.

73. Seega ei saa olemasoleva teabe põhjal saarma esinemist jahimaal küll välistada, kuid see on siiski ebatõenäoline.

30 — Vt 20. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 2005 lk I-9017, punkt 75 ja seal viidatu).

31 — Vt kaart <http://www.dipsanet.es/provin/MapaSalamanca2003.pdf>.

32 — Lizana jt: Ruiz-Olmo, Delibes *La nutria en España*, 1998, lk 118.

33 — Lizana jt: Ruiz-Olmo, Delibes *La nutria en España*, 1998, lk 118. Eespool viidatud Ruiz-Olmo ja Delibes rõhutavad siiski, et kuivaks jäävate veekogude kasutamist saarmaste poolt esineb Hispaania paljudes piirkondades üha rohkem, lk 215.

74. Lisaks saarma esinemise tõenäosusele tuli püünistega jahipidamise lubamisega seotud ohtude hindamisel pidada silmas ka jahimeetodiga seotud objektiivset riski ning võimalike kahjude tõsidust.

75. Vastupidi Hispaania valitsuse esitatud väidetele eksisteerib tõesti oht, et saarmas võib püünisesse sattuda ning saada sealjuures eluohtlikke vigastusi.³⁴ Siiski on Hispaania valitsus viidanud väljaannetele, mis lubavad järeldada, et saarma püüdmine maismaal asuvate lõksudega on suhteliselt ebatõenäoline.³⁵ Väidetavalt jäävad saarmad palju sagedamini autode alla või upuvad kalavõrkudesse või muudesse sarnastesse kalapüügivahenditesse sattumise tõttu.³⁶ Püüniste ülesseadmine asjatundjate kaasabil ning keeld püüniseid kaldaaladele üles seada vähendavad püünistest lähtuvat riski veelgi.

vähennemist minevikus nüüd jälle hakanud suurenema või vähemalt taastuma.³⁷

77. Kokkuvõttes tuleb seega sedastada, et saarma esinemine jahimaal SA-10.328 on vähetõenäoline. Lisaks sellele tuleb võimalikule seda jahimaad külastavale saarmale tekkivat riski pidada väikeseks. Kui aga saarmaid lõpuks tõesti kinni püütaks, siis oleks see küll kahetsusväärne, kuid ei kujutaks saarma populatsiooni soodsa säilimise tõttu Salamancas endast mingit olulist kahju.³⁸ Järelikult võib Euroopa Kohtu käsutuses oleva teabe põhjal järeldada, et jahiametkonnad võisid täiendavate selgitusmeetmete kasutamisetähtsusest lähtuda sellest, et püünistega jahipidamise lubamine ei kahjusta saarmast.

c) Ettepanek

76. Lisaks sellele näib olevat vaieldamatu, et saarmaste arv Salamancas — nagu ka enamikus teistes Hispaania regioonides ning Euroopa muudes osades — on pärast suurt

78. Seega ei saa tuvastada loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 rikkumist Hispaania poolt. Järelikult tuleb jätta hagi rahuldamata.

34 — Vt BBC 3. mai 2005. aasta teadet saarma hukkamise kohta püünises, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/cornwall/4511053.stm> ning *International Otter Survival Fund*'i 3. mai 2003. aasta aruannet, <http://www.otter.org/Update.html>, saarma surma kohta südameelaienemise tõttu pärast tundidepikkust võitlust püünises.

35 — Palazón ja Ruiz-Olmo: *II Jornadas SECEM 1995*, lk 67.

36 — Vt Saavedra jt: *V Jornadas SECEM 2001*, lk 125.

37 — Ruiz-Olmo ja Delibes: Ruiz-Olmo, Delibes *La nutria en España*, 1998, lk 212 jj.

38 — Selles osas erineb saarmas merikilpkonnast *Caretta caretta*, kes kasutab paljunemiseks üksnes vähesed Vähemere randu, samuti väga harva, üksnes Hispaanias esinevast Iberia ilvesest.

V. Kohtukulud

79. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud

hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjoni nõuded jäeti rahuldamata, mõistetakse kohtukulud vastavalt Hispaania valitsuse nõudele välja komisjonilt.

VI. Ettepanek

80. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Jätta hagi rahuldamata.
2. Jätta kohtukulud komisjoni kanda.